

TANÍTÁSOK

1938. NOVEMBER HÓ.

Beszéd- és értelemgyakorlat

I. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Tiszteljük az öregeket!

Nevelési cél: Az idősebbeknek köszönhetjük életünkön kívül mindenünket: tisztelni kell őket!

Szemléltetés: Egyszerű elbeszéléseken.

VÁZLAT.

- I. Előkészítés. a) Az érdeklődés felkeltése. A szorgalmas emberek az utcán dolgoznak.
- b) Áthajlás a tárgyra: Meg tudnánk-e élni az öregebbek munkája nélkül?
- c) Célkitűzés.
- II. Tárgyalás. 1. Szüleink munkája.
2. Nagyszüleink munkássága.
3. Mit köszönhetünk mások munkájának?
4. Aki nem dolgozik, ne is egyék.
5. Mire tanítanak bennünket az idősebbek? (Dolgos, szorgalmas életre).
6. Elmélyítés. Az idősebbeknek köszönhetünk mindent!
- III. Összefoglalás. a) Alkalmazás a gyermekek életére. Tiszteljük az idősebbeket! Hogyan mutatjuk meg tiszteletünket?
- b) Költemény az idősebbek tiszteletéről.

TANÍTÁS.

I. a) Jöjj ide az ablakhoz! Mit látsz az utcán? (A templomot, a községházát stb.) Mást nem, emberek nincsenek kint? (Igen). Milyen embereket látsz s mit csinálnak azok az utcán? (Felsorolás, a tanulók közreműködésével). Mikor látunk legtöbb embert az utcákon? (Reggel, délben, estefelé). Miért járnak ilyenkor a legtöbben? Ugyan hová sietnek reggel, délben és este az emberek? (A munkahelyükre). Milyen munkahelyeket ismerünk? (Szántóföld, cipésműhely, bádogosműhely stb., hivatal, iskola stb.) Mindenki elmegy hazulról reggel? Kik maradnak otthon? (Az édesanyák, betegek, öregek). Hát az édesanyák nem dolgoznak? (De igen, takarítanak, főznek, mosnak stb.) Akkor hát édesanyátok is megérdemli a kenyeret? (A családunk gondviselője). Hát a betegek is megérdemlik azt, hogy törődjünk velünk? Ki volt már beteg? Mit csinált az édesanyád, édesapád? Kit hivatott? Miért? Hogyan ápolják a bete-

get? Ki viseli gondját a betegnek? Tehát a betegnek is gondját kell viselni. És az öregeknek, azok már nem tudnak dolgozni? Kik nevelték fel szüleinket? Kik dolgoztak értünk? Kiknek köszönhetjük azt, hogy községünk ma ilyen szép? Ha az öregeknek nem dolgoznak már, miért nem dolgoznak? (Már fáradtak, eltörődtek stb.) Megérdemlik akkor, hogy őket is éppugy gondoljuk, mint másokat?

b) Mit gondoltok, mi volna, ha az idősebbek nem építettek volna házakat, utcákat, kereskedéseket, iskolát, templomot, stb.? Akkor is ilyen volna az életünk? Bizony, most kellene szüleiteknek házat építeni, utakat, utcákat csinálni, mindent előlről kellene kezdeni: ez bizony nagyon sok időt venne igénybe s szüleitök nem tudnának kenyeret keresni! Kiknek köszönhetjük hát azt, hogy így élhetünk?

c) Beszéljünk ma arról, miért kell tisztelnünk az idősebbeket!

II. I. Egy nagyon szomorú történetet mondok el most nektek.

Élt egyszer egy kis család. apa, édesanya és a gyermekeik, éppen úgy, mint ti. Az édesapa egész nap szorgalmasan dolgozott, az édesanya pedig otthon, a háznál szorgoskodott, takarított, főzött, mosott, varrogatott, egyszerűen ellátta a háztartását mindennel. Boldogan éltek mindaddig, amíg egy szép napon katonának hívták be az édesapát, mert az ellenség rátámadt a mi édes magyar hazánkra. Bezzeg nagy lett a szomorúság a kis családban, de hát a haza nagy veszedelemben volt, menni kellett az édesapának. Csak az édesanya maradt otthon kis gyermekeivel. Bizony, nagyon nehéz és szomorú idők következtek a kis családra. Szegény édesanyának most már nemcsak a ház körüli dolgot kellett elvégeznie éppugy, mint azelőtt, hanem kenyeret is kellett keresnie: munkába állott, egy gazdag birtokos emberhez ment el takarítani, főzni. Ez a nagy munka bizony egész napra elszólitotta az édesanyát hazulról, kis családjára köréből. A kicsi gyermekek bizony hiába kérték, ne menjen el közülök, menni kellett, hogy megkeresse a mindennapi kenyérre, ruhára, cipőre valót. Azután estig haza se tudott menni. Amikor nagy fáradtan hazaért, azt sem tudta, mihez kezdjen! Isten őrizze, hogy még megbetegedett volna a szegény asszony! Mi lett volna akkor a családjával? Ekkor látták be a gyermekek, hogy mennyi mindent köszönhetnek édes anyjuknak. Az ellenség azután csakhamar kitakarodott az országból, s a derék apa újra átvehette kenyérkereső munkáját, az édesanya megint otthon maradhatott gyermekei mellett s helyreállt a kis család öröme, boldogsága.

(Vonatkoztatás a gyermekekre: voltak-e már hasonló helyzetben, amikor az édesapjuk beteg lett vagy el kellett mennie hazulról? Mit csináltak? Mikor volt jobb, amikor otthon dolgo-

zott édesapjuk vagy amikor nem volt otthon?)

De éppen ilyen szomorú ám akkor a családnak sorsa, ha az édesanya nem dolgozhat, nem végezheti el munkáját.

Erre is tudok egy történetet, elmondom nektek. Az egyik családban meghalt korán az édesapa, s az édesanyának kellett dolgoznia helyette is. Ezt a kettős nagy munkát azonban nem sokáig bírta, gondolhatjátok. Bizony, egy napon beteg lett, nemsokára ő is meghalt. Most azután egyedül maradt a három kis árva gyermek. Nem volt többé, aki gondjukat viselje, megfésülje, megmosdassa őket. Nem adott nekik reggelit, ebédei, vacsorát senki, vagy ha akadt is jólelkű ember, aki megszánta őket s olykor-olykor gondolt is rájuk, ez bizony csak ünnepnepnap volt, de máskor nagyon elhagyatottak voltak. Azután nem volt kitakarítva a kis szoba sem, a cipőcskéjüket sem takarította ki senki, ha elszakadt a ruhájuk, ugyan ki varrta, foltozta volna be?

Látjátok, gyermekeim, mennyit köszönhettek jó szüleiteknek. Gondoltatok-e már arra, hogy mi lenne veletek, ha egy napon — ne adja a jó Isten — ti is elveszítenétek idő előtt édesapátokat, vagy édesanyátokat? Ezért hát mit kell tennünk szüleinkkel? Hogyan háláljuk meg szeretetüket, gondoskodásukat?

2. Kik voltak szüleiteknek a szülei? Hogyan szölitjátok őket? Mit csinálnak a nagyszülök? Hogyan szölitja őket édesapátok, édesanyátok? Bizony, gyermekek, nagyapóék is voltak olyan gyermekek, mint ti. Ők is sokat-sokat dolgoztak, hogy fölneveljék tisztességgel gyermekeiket, a ti édes szüleiteket. De meg is látszik ám munkájuk eredménye, jutalma. Kié az a ház, amelyben laktok? Ki szerezte azt, mit gondolsz? Bizony, az édesapádnak a szülei. Dolgos munkával, istenfélő étellel s nagy takarékoskodással szereztek azt a kis házat, amelyben most laktok, s amely a tietek. A te édesapád is szorgalmas életet tanult, az maradt most is, ezért szerezte meg a szüleitől örökölt ház mellé a földet is. De, mit gondoltok, gyermekek, csak annak kell tisztelni nagyszüleit, akinek szüleire házat, földet hagytak? Ugyebár nagyon nagy hálátlanság volna ez! Akkor is szeretnünk kell nagyszüleinket, ha semmit sem hagytak reánk, szüleinkre, hiszen azt mégis csak nekik köszönhetjük, hogy felnevelték a mi jó szüleinket. De aztán mást is mondok nektek, gyermekek. Abban az időben, amikor a ti szüleitek még legényemberek voltak, nagy háború volt a szomszédos népekkel. Kik védelmezték meg akkor hazánkat az ellenség ellen? Kiknek köszönhetjük, hogy hazánkat akkor nem foglalta el az ellenség? A magyar haza ezer esztendő, nagyon-nagyon sokéves. Hányszor kellett ezt a hazát ennyi sok-sok esztendő alatt megvédelmezni mások támadása ellen? Mindezt őseinknek köszönhetjük.

3. Tudjátok-e gyermekek, miért jártok ti iskolába? Miért nem otthon tanítanak meg benneteket jó szüleitek az írásra és olvasásra? Hát ha az édesapádnak cipő kell, kitől vásárolja meg azt? Miért nem maga készíti el? Mivel foglalkozik édesapád? (Földmives). A földmives nem készít cipőt? Ki csinálja a lábbelit? Kinek az édesapja cipész? Hát a te édesapád honnan veszi a kenyeret? Miért nem maga termeli a búzát? Látjátok, gyermekek, rá vagyunk utalva egymás munkájára. Ha betegek vagytok, ki gyógyít meg benneteket? Ha valami hivatalos ügyben édesapád felmegy a községházára, ki intézi el ott a dolgát? Igen, gyermekek, másokat is tisztelnünk kell, mert nem tudnánk nélkülük megélni. Ki vigyáz a községben a rendre? Ki viszi el a levelet, amit édesapátok irt, a fővárosba? Hogyan utazik el édesapátok a megye székhelyére, ha ott van dolga? Bizony, gyermekek, ha egy reggel számbavennétek azt, hány ember munkájának köszönhetitek azt, amíg felöltöztök és eljöttök ide, az iskolába, nagyon meglepődnétek! Kezdjük az ágyon, ahonnan felkeltek? Ki szötte a vásznat? Honnan vette édesanyátok? (A kereskedőtől). A vásznat kenderből vagy fenyőből szövik. Az a mi vidékünkön nem terem. El kellene menni tehát oda, ahol az terem, haza kellene hozni, itt meg kellene szőni vászonná, igen ám, de addig mást nem csinálhatnánk! Aztán kitől való a mosdótál? Azt meg gyárban készítették. Van a mi községünkben ilyen gyár? Ezt is máshonnan hozták hozzánk. Ki csinálta a szappant? A ruhát, annak szövését? A kalapot, stb.?

4. Még egy mesét mondok el nektek gyermekek, a tücsökről és a hangyáról. Egy hideg téli reggelen beállított a hangyához a kis tücsök. Vállán egy nagy üres zsákot vitt s nagy szívesen jóreggelt kívánt hangyáéknak.

— Jóreggelt kívánok, kedves hangyaasszony! — mondta illendően.

— Jó reggelt neked is. Mi szél hozott erre? — kérdezte hangyaanyó.

— Nincs semmi enivalóm, kedves szomszéd, láttam, hogy ti a nyáron sokat gyűjtöttetek, gondoltam, megszántok addig, míg a nyáron majd visszaadhatom nektek.

— De mit csináltál egész nyáron? — kérdezte most hangyaanyó a tücsöktől. Mi látástól-vakulásig hordtuk az eleséget, ami télire kell nekünk, mi mások helyett nem dolgozhatunk ám, tücsök szomszéd!

— Mit? — kérdezte meglepetten a kis tücsök. — Hát muzsikáltam.

— Na, ha te nyáron muzsikáltál, amíg mi dolgoztunk, — mondta a hangyaanyó —, akkor most télen táncolj! Aki nem dolgozik, az ne is egyék!

Ezzel betette a tücsök urfi mögött az ajtót.

Mit mondott hangyaanyó tücsökurfinak?

6. Miről beszéltünk a mai órán? Mit köszönhetünk szüleinknek? Nagyszüleinknek? Csak szüleinknek és nagyszüleinknek vagyunk hálára kötelezve? Miért kell tisztelnünk mások munkáját is? Mit használnak nekünk mások? De csak azokat kell tisztelnünk, akik ma élnek s köztünk vannak? Miért kell az idősebbeket, az ősöket is tiszteletben tartanunk? Mit köszönhetünk nekik? Bizony, gyermekek, ha annyi sok-sok jó magyar ember nem áldozta volna fel életét értünk, akkor ma nem Magyarország volna ezen a földön!

Tiszteljük mások munkáját, s vegyünk példát tőlük. Életünkön kívül mindenünket mások munkájának köszönhetjük!

(Utalás: köszönjenek az idősebbeknek, legyenek irántuk udvariasak, illedelmesen köszöntsék a község előljáróit, egyházi és világi feletteseiket).

III. a) Hogyan mutatjuk meg mások iránti tiszteletünket legjobban? (Alkalmazás a gyermekek életére, példák alapján).

b) Alkalmos költemény megtanulása többszöri elmondás alapján.

Magyar ember az én apám,
Magyar asszony édesanyám,
Magyar volt az ősapám is,
Magyar vagyok s leszek én is!
Bennem van az ősök vére:
Amíg élek, büszke leszek érte!

1938. NOVEMBER HÓ.

II. OSZTÁLY.

Beszéd- és értelemgyakorlat

A tanítás anyaga: Segítsünk az elhagyottakon!
Nevelési cél: A felebaráti szeretet felébresztése.
Szemléltetés: Egyszerű történeteken.

VÁZLAT.

- I. Előkészítés. a) Érdeklődéskeltés. A veréb és a fecske.
b) Célkitűzés. Segítsünk egymáson!
- II. Tárgyalás. a) A magának élő ember.
b) Az övegyasszony buzája.
c) Egymás megsegítése.
d) Jön a farkas! (Ne éljünk vissza mások jószívével!)
e) Ne vessük meg a kicsit sem.
f) Elmélyítés.
- III. Összefoglalás. a) Alkalmazás a gyermekekre.
b) Akaratra indítások.